

Організація роботи творчих груп у контексті підвищення професійної майстерності вчителя

Лариса ГЛЕБОВА,

заступник директора з навчально-виховної роботи, вчитель-методист

Соціально-економічні перетворення, що відбуваються в нашій державі, модернізація галузі освіти актуалізують питання вдосконалення системи методичної роботи. Підґрунтя методичної роботи в загально-освітньому навчальному закладі мають становити досягнення сучасної психолого-педагогічної науки та узагальнення передового педагогічного досвіду. Вона спрямовується на підвищення фахової майстерності педагогів, що забезпечить удосконалення навчально-виховного процесу. З огляду на це, пріоритетними завданнями методичної роботи є пошук шляхів підвищення якості неперервної освіти, формування навичок науково-дослідної роботи, розвиток професійної майстерності, творчості педагогічних працівників.

Методична робота пов'язана з реалізацією творчого потенціалу вчителів, пошуком ефективних підходів у вирішенні завдань навчання, виховання і розвитку учнів, застосуванням результатів наукових досліджень, створенням творчих груп учителів. Творчі групи забезпечують розвиток активності педагогів, сприяють формуванню вмінь аналізу власної професійної діяльності, розвитку креативності та дивергентності мислення, комунікабельності, ініціативності. Як зазначається у працях сучасних дослідників, членів творчої групи об'єднує спільна мета – впровадження у шкільну практику досягнень педагогічної науки, відродження духовності й національних традицій, формування творчого потенціалу учня [1, с. 87].

Питання діяльності творчих груп у системі науково-методичної роботи розглядалися у працях таких учених, як В.Гуменюк, І.Жерносек, Н.Єрмола, Н.Мурашко, З.Онишків та ін.

На думку науковців, «творчі групи – це організовані невеликі колективи передових, найдосвідченіших працівників освіти, які поглиблено вивчають розв'язувану педагогічною наукою проблему і забезпечують творче впровадження в практику шкіл висновків і положень науки. Це своєрідна форма залучення учителів і керівників шкіл у творчу діяльність по впровадженню у шкільну практику

досягнень педагогічної науки та передового педагогічного досвіду» [5, с. 93].

Аналіз наукових джерел дає змогу стверджувати, що творчі групи – це організовані колективи передових, найдосвідченіших і добре теоретично підготовлених учителів, які усвідомлюють необхідність внесення змін до життя школи, прагнуть здійснювати систематичну роботу щодо вдосконалення навчально-виховного процесу. Діяльність у режимі творчих груп – найпродуктивніша форма співпраці педагогів, що сприяє не лише підвищенню рівня кваліфікації вчителів, професійному самоствердженню, а й спрямовує вектор їхнього розвитку на якісніший рівень.

У творчих групах об'єднуються фахівці, які співпрацюють на громадських засадах та виявляють зацікавленість і бажання працювати разом над розв'язанням певної науково-методичної проблеми. Зазначимо, що створення творчих груп зумовлюється необхідністю внесення змін до сталого стилю роботи навчального закладу, сприйняття та впровадження нових педагогічних ідей.

На думку М.Голубенко, основними напрямками діяльності творчої групи є:

1. *Навчальна робота*: реалізація системного підходу до пізнання, створення психолого-педагогічних конструкцій навчального процесу (мети, типів

зв'язків, результатів прогнозування і конструювання освітнього процесу).

2. *Методична робота*: консультування за розробленою тематикою, розроблення необхідної методичної документації (програм, конспектів уроків, занять, навчальних посібників, рекомендацій тощо), розроблення і практичне використання в навчальному процесі активних форм навчання, тренінгів, «мозкових штурмів», дискусій, дебатів, ділових ігор тощо; організація реферативно-дослідницької роботи вчителів, зокрема, вивчення та аналіз психолого-педагогічної літератури.

3. *Науково-дослідна робота*: робота в режимі експерименту, реалізація індивідуалізації й диференціації навчання, впровадження сучасних технологій навчання, діагностика діяльності вчителів і учнів, опанування психолого-педагогічних знань, краєзнавство.

4. *Пропагування науково-практичних результатів*: проведення семінарів творчих учителів, організація виставок методичних знахідок, створення інформаційних бюлетенів із досвіду науково-практичної діяльності [3, с. 30–31].

На практиці формування творчої групи здійснюється за ініціативою адміністрації навчального закладу, методичних формувань різних рівнів або окремих учителів, зацікавлених у вирішенні певних питань удосконалення навчально-виховного процесу. Кількість творчих груп та їхня чисельність визначаються методичною радою школи, зважаючи на необхідність комплексного виконання поставлених перед навчальним закладом завдань, та затверджується наказом директора школи. У дослідженні Б.Тевліна вказується, що керівники школи (директор або його заступники) можуть безпосередньо очолити роботу творчої групи або керувати нею опосередковано, якщо керівником групи є досвідченіший фахівець [7, с. 59].

Для того, щоб діяльність творчої групи (далі – ТГ) була регламентованою, вона має спиратися на чинне законодавство, нормативні документи. Положення, що розглядається методичною радою та затверджується директором загальноосвітнього навчального закладу, доводиться до відома та ухвалюється всіма її членами.

Підґрунтям для забезпечення роботи творчих груп є базові принципи науково-методичної роботи, а саме: науковість, зв'язок із життям, систематичність і послідовність, наступність та неперервність, єдність теорії та практики, індивідуалізація і самостійність, колегіальність. Необхідною умовою її ефективності є оперативність, гнучкість

і мобільність роботи, що спрямована на кінцевий результат і вирізняється творчим характером.

Як зазначається у дослідженнях, залежно від окресленої проблеми, змісту та обсягу завдань творчої групи вчителів бувають трьох видів, які працюють над:

- упровадженням результатів наукових досліджень (з відповідної наукової проблеми, теми);
- вивченням і впровадженням уже відомого в регіоні кращого педагогічного досвіду;
- узагальненням власного педагогічного досвіду, окремі елементи якого вже склалися в певній школі [4, с. 94].

Відповідно до затраченого часу, необхідного на виконання обсягу визначених завдань, творчі групи поділяються на довготривалі (термін роботи один–три роки) та короткотривалі (час роботи до трьох місяців).

Ефективні результати організації діяльності творчих груп учителів початкових класів гімназії №7 м. Одеси забезпечило використання знань технологій менеджменту щодо створення об'єднань, команд, організованих груп. У зв'язку з цим команду, групу розуміємо як правильно організовану групу співробітників, у якій підтримуються високий рівень співпраці для досягнення конкретних завдань, спільна відповідальність за кінцеві результати на основі взаєморозуміння. Тому необхідною умовою організації роботи ТГ, що базується на позитивному практичному досвіді, є врахування індивідуальних особливостей, рівня творчої активності, педагогічної майстерності, можливостей, побажань та інтересів кожного вчителя.

Значущими для роботи в складі ТГ визначено такі компетентності:

- *соціально-психологічну*, що пов'язана з готовністю виконувати професійні завдання, зокрема і в режимі розвитку;

– *комунікативну*, що визначає ступінь успішності педагогічного спілкування та взаємодії з суб'єктами освітнього процесу;

– *загальнопедагогічну*, як психологічну та педагогічну готовність до індивідуальної діяльності;

– *предметну*, що стосується знань із методики викладання;

– *управлінську*, що забезпечує вміння здійснювати педагогічний аналіз, визначати мету, планувати й організувати діяльність;

– *рефлексивну*, тобто вміння осмислювати процес і результат власної педагогічної діяльності;

– *здатність до інноваційної діяльності*, що характеризує вчителя як експериментатора, дослідника;

– *креативну*, тобто прагнення вчителя до нового творчого рівня.

Як засвідчує практика, навіть організація діяльності творчих груп, за якої враховуються індивідуальні особливості вчителів, не завжди гарантує бажаний результат. Досить часто керівникові ТГ бракує знань із психології, організації діяльності, практики управління тощо.

З метою отримання об'єктивних даних про діяльність учителів, визначення їх психологічної сумісності, особистісних і професійних якостей проводиться анкетування. Для цього практичний психолог діагностує рівень емоційної стабільності, контактності, здатність учителів розв'язувати конкретні проблеми; вивчає науково-методичні та теоретичні питання, що цікавлять педагогів. Вдосконалення змісту і форм методичної роботи з педагогічними кадрами, залучення кожного до активної співпраці забезпечує моніторинг. Отримані статистичні дані дають змогу керівникам навчальних закладів, творчих груп визначити динаміку змін.

Позитивним зрушенням в організації діяльності ТГ сприяє опертя на знання технологій освітнього менеджменту, що в цілому сприяє розвитку колективу. Зважаючи на власний досвід, а також дослідження Л.П. Батенко, наголосимо на важливості врахування під час організації роботи ТГ таких етапів роботи:

I. *Формувальний*, що характеризується осмисленням загальноприйнятих норм і цінностей групи. У цей час рекомендується проводити спільні наради для обговорення питань щодо взаєморозуміння членів групи, зокрема:

– налагодження співпраці в єдиній команді;

– визначення сильних та слабких сторін, виявлення недоліків;

– окреслення кроків, необхідних для досягнення бажаного результату, поліпшення стосунків;

– визначення проблем і труднощів, які, швидше за все, постануть у найближчому майбутньому.

II. *Спрацювання учасників*, під час якого в процесі спільної роботи члени групи усвідомлюють, що вони використовують різні підходи та методи в роботі. Ці відмінності іноді можуть стати причиною суперечок і навіть конфліктів, що, звичайно,

негативно вплине на результативність та не сприятиме підвищенню ефективності роботи ТГ. Зазвичай такий період в житті команди називається «хаосом або штормом». Водночас практика підтверджує, що поступово в групі налагоджуються ділові дружні стосунки. Ці перші етапи дуже важливі, адже саме під час становлення у групі формується почуття команди, яке вкрай необхідне для успішного досягнення мети, що в цілому забезпечить основу ефективної діяльності.

III. *Стале функціонування* – найтриваліший і найрезультативніший для виконання завдань діяльності ТГ. Саме на цьому етапі ухвалюються важливі рішення, впроваджуються нестандартні методи, форми, генеруються ідеї, поширюється набутий досвід тощо. Кожен член групи розуміє відмінності, цінність і роль усіх членів команди, колектив ТГ ефективно працює над виконанням завдання, залишивши позаду період «хаосу».

IV. *Реорганізація. Трансформування*. Іноді за певних обставин або з якоїсь причини керівник групи вносить зміни до її кількісного та якісного складу, що може як спричинити повернення всієї групи до першого етапу становлення, так і привнести в роботу щось нове, позитивне.

V. *Закінчення роботи. Розформування ТГ*. Після завершення терміну роботи, виконання поставлених завдань, досягнення мети група розформовується. Водночас у випадку плідної спільної діяльності творча група може виконувати і надалі разом іншу роботу.

Діяльність творчих груп – явище досить складне, потребує досконалого вивчення, розроблення. Однак у діяльності творчих груп виявлено і досить значний позитивний досвід. Розглянемо діяльність довготривалих творчих груп учителів початкових класів Одеського НВК «Гімназія №7», які завдяки чітко організованій, науково-обґрунтованій роботі мають високі якісні показники.

З 2010 року на базі гімназії ефективно діють творчі групи вчителів: «Підвищення мотивації навчальної діяльності шляхом активізації пізнавальної активності, розвитку творчих здібностей та інтелектуальних можливостей молодших школярів» (керівник – Л.Г. Старченко, вчитель вищої категорії, старший учитель), «Всебічний розвиток молодшого школяра шляхом формування духовності і моралі» (керівник – А.В. Коноваленко, вчитель вищої категорії, вчитель-методист), «Впровадження інноваційних технологій на уроках у початкових класах» (керівник – О.В. Грицюк, учитель вищої категорії, вчитель-методист), «Впровадження проектних технологій на уроках в початкових класах» (керівник – І.В. Матюніна, вчитель вищої категорії, старший учитель), «Аспекти інтенсифікації процесу навчання під час вивчення української мови» (керівник – Н.Г. Поставітенко, вчитель вищої категорії, вчитель-методист).

З уведенням Державного стандарту початкової загальної освіти в гімназії започатковано діяльність

чисельної ТГ вчителів початкових класів за темою: «Формування особистості молодшого школяра на засадах особистісно орієнтованого і компетентнісного підходів» (керівник – І.В. Матюніна, вчитель вищої категорії, старший учитель).

Творчі групи Одеського НВК «Гімназія №7» створено відповідно до законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту». У своїй діяльності вони керуються положенням Національної доктрини розвитку освіти, нормативними документами Міністерства освіти і науки України, Статутом та правилами внутрішнього трудового розпорядку навчального закладу.

Коллективним творчим продуктом діяльності довготривалих творчих груп є: відкриті уроки для слухачів курсів підвищення кваліфікації при Одеському інституті вдосконалення вчителів, методичні поради та рекомендації щодо вербального оцінювання діяльності учнів, конспекти уроків із використанням активних та інтерактивних форм роботи, презентація власних напрацювань під час проведення заходів всеукраїнського та обласного рівнів, засідань районних методичних об'єднань, педагогічних рад, інших методичних заходів, висвітлення досвіду роботи на сторінках фахових видань тощо. Участь у роботі творчих груп забезпечила вчителям додаткові можливості щодо зростання їх фахової майстерності.

За час роботи у складі ТГ учителі підвищили свій науково-методичний рівень, опанували у своїй діяльності нові технології, передовий педагогічний досвід, збагатили практику роботи сучасними методами, прийомами і формами навчання, мали змогу вдосконалити навички самоосвітньої роботи.

Підсумовуючи, зазначимо, що підвищенню педагогічної майстерності, соціальної активності педагогів сприяє: участь у професійних конкурсах, публікація матеріалів у фаховій періодиці, переосмислення відомого, впровадження нового, позбавлення стереотипів.

Організація роботи творчих груп забезпечує підвищення професійної майстерності вчителів, соціальний та творчий розвиток, є одним із засобів формування педагогічної компетентності, творчої ініціативи педагогів.

Література

1. Батенко Л.П. Управління проектами / Л.П. Батенко, О.А. Загороднік, В.В. Ліщинська [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://ubooks.com.ua/books/000245/inx.php>
2. Голубенко М.К. Абетка завуча. / М.К. Голубенко. – К.: Редакції загальнопедагогічних газет, 2003. – 87 с.
3. Голубенко М.К. Орієнтовне положення про творчі групи / М.К. Голубенко // Школа. – 2006. – №1. – 31 с.
4. Десятов Т.М. Наука управління загальноосвітнім закладом: навчальний посібник / Т.М. Десятов, О.М. Коберник, Б.Л. Тевлін, Н.М. Чепурна. – Харків: Основа, 2002. – 239 с.

5. Жерносек І.П. Науково-методична робота в загальноосвітній школі: навч.-метод. посібник / І.П. Жерносек. – К.: ІЗМН, 1998. – 160 с.
6. Половенко О.В. Творчі групи в системі методичної роботи / О.В. Половенко [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://hayvoron-rmk.edukit.kr.ua/Files/downloads/Творча група.doc>
7. Тевлін Б. Запровадження передового педагогічного досвіду (практичний аспект) / Б.Тевлін // Методична робота в школі; Упоряд.: Н.Мурашко. – К.: Редакції загальнопедагогічних газет, 2004. – 59 с.

Анотації

Лариса ГЛЕБОВА

Організація роботи творчих груп у контексті підвищення професійної майстерності вчителя

У статті розглядаються теоретичні аспекти поняття «творчі групи вчителів», здійснюється загальний огляд проблеми дослідження. Акцентується увага на важливості організації роботи творчих груп учителів як засобу підвищення фахової майстерності. Описуються етапи роботи цих методичних формувань. Аналізується досвід роботи творчих груп учителів початкових класів Одеського НВК «Гімназія №7».

Ключові слова: методична робота, творчі групи вчителів, технології менеджменту в освіті.

Лариса ГЛЕБОВА

Организация работы творческих групп в контексте повышения профессионального мастерства учителя

В статье рассматриваются теоретические аспекты понятия «творческие группы учителей», осуществляется всеобщее обозрение проблемы исследования. Акцентируется внимание на важности организации работы творческих групп учителей как средства повышения профессионального мастерства. Описываются этапы работы этих методических формирований. Анализируется опыт работы творческих групп учителей начальных классов Одесского НВК «Гимназия №7».

Ключевые слова: методическая работа, творческие группы учителей, технологии менеджмента в образовании.

Larysa GLEBOVA

The organization of teachers' creative groups in the context of professional development

The article is referred to the theoretical aspects of conception «teachers' creative groups», general view of the research. The attention is paid on the importance of teachers' creative groups as a means of improving professional skills. The article covers the stages of these methodical units. It analyses the experience of teachers' creative groups in primary school in Odesa NVK «Gymnasium 7».

Keywords: methodical work, teachers' creative groups, management technology of education.